

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY VA O‘RTA MAXSUS TA’LIM VAZIRLIGI

TOSHKENT DAVLAT PEDAGOGIKA UNIVERSITETI

Ro‘yhatga olindi: BD -5111800-2.03

2018- yil “18” 08

Maktabgacha ta’limning me’yoriy asoslari

FAN DASTURI

Bilim sohasi:	100 000	-	Gumanitar
Ta’lim sohasi:	110 000	-	Pedagogika
Ta’lim yo‘nalishi:	5111800	-	Maktabgacha ta’lim

Toshkent – 2018

Fan dasturi Oliy va o'rta maxsus, kasb-hunar ta'limi yo'nalishlari bo'yicha O'quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi Kengashning 2018-yil "18" 08 dagi 4 -sonli bayonnomasi bilan ma'qullangan.

O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligining 2018-yil "25" 08 dagi 744 -sonli buyrug'i bilan ma'qullangan fan dasturlarini tayanch oliy ta'lim muassasasi tomonidan tasdiqlashga rozilik berilgan.

Fan dasturi Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universitetida ishlab chiqildi.

Tuzuvchi:

G.E.Djanpeisova

Nizomiy nomli TDPU "Maktabgacha ta'lim metodikasi" kafedrası dotsenti, pedagogika fanlari nomzodi

N. M. Kayumova

Nizomiy nomidagi TDPU "Maktabgacha ta'lim metodikasi" kafedrası dotsenti v.b

Taqrizchilar:

Sh.Shodmonova

"Pedagogika " fanlari nomzodi professor

M.X. Tadjiyeva

Toshkent Pedagogika kolleji direktori dotsent

Fan dasturi Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti O'quv -uslubiy Kengashida ko'rib chiqilgan va tavsiya qilingan (2018- yil "28" 06 dagi 11-sonli bayonnoma).

I. O'quv fanining dolzarbligi va oliy kasbiy ta'limdagi o'rni

Dasturda maktabgacha yoshdagi bolalarni ma'naviy, jismoniy, aqliy – ahloqiy, iqtisodiy, huquqiy, ekologik ta'limini amalga oshirishning metod va vositalarini asoslab berilgan. O'zbekistonda ijtimoiy maktabgacha ta'limni tashkil etishning asosiy bosqichlari, asosiy xususiyatlari va maktabgacha ta'lim bo'yicha yuqori malakali rahbar, metodist-nazoratchi va tarbiyachilarni tayyorlash vazifalari, usul-uslublari, xalq ta'limi bo'limining asosiy vazifalari metodik rahbarlik qilish tamoyillari bu o'quv dasturining mazmunini tashkil etadi.

II. O'quv fanining maqsad va vazifalari

Maktabgacha ta'limning me'yoriy asoslari fanining maqsadi:

Maktabgacha ta'limning me'yoriy asoslari fani bo'lajak tarbiyachilarni ta'lim-tarbiya qonuniyatlari bilan yaqindan tanishtirish. Shuningdek, u maktabgacha ta'limga qo'yilgan talablari, tamoyillari, mazmuni va tarbiyachining shakllantirishni pedagogik asoslarini o'rgatadi.

Maktabgacha ta'limning me'yoriy asoslari fanining vazifalari:

- Bo'lajak tarbiyachi oldiga qo'yiladigan maqsad va vazifalar O'zbekiston istiqboli va istiqloli uchun barkamol avlodni tarbiyalashning dastabki bosqichi:

- Maktabgacha ta'limning me'yoriy asoslarining mazmuni, o'zi xos xususiyatlari, ta'limiy-tarbiyaviy jihatlarini topishi, hamda kasbiga bo'lgan munosabatni tarbiyalash. Tarbiyachining kasbiy xususiyati va unga qo'yilgan talablar:

- Maktabgacha ta'limning me'yoriy asoslari kursini maqsadi: bulajak tarbiyachi, pedagogik kollej uqituvchilariga Maktabgacha ta'limning me'yoriy asoslari fanini nazariy milliy asoslari bilan qurollantiradi;

-O'qitish jarayonida mutaxassislik bo'yicha mahorat, tashkiliy metodik malaka, bolalarni jonajon yurtimizni sevish, asrab-avaylash ruhida tarbiyalash jarayonida bilimlarini amalda tadbiiq qila bilish qobiliyatini rivojlantirish.

Bakalavr:

- maktabgacha ta'limning tarixi;
- Maktabgacha ta'limning me'yoriy asoslarining rivojlanish boskichlari;
- davlatga qarashli va qarashli bulmagan maktabgacha ta'lim muassasalari;
- maktabgacha ta'limning ta'lim tizimida tutgan o'rni;
- maktabgacha ta'lim bo'yicha kasbiy faoliyatning umumiy tamoyillari;
- maktabgacha yoshdagi bolaning xar tomonlama rivojlanish konsepsiyasi;
- Maktabgacha ta'limning me'yoriy asoslarining rivojlanish tamoyillari
- bolalarni oilaga, maktabgacha ta'lim muassasalariga va ijtimoiy jamiyatga moslashtirish;
- bolaning jismoniy rivojlanish ko'rsatkichlari;
- bolaning shaxsiy pedagogik-psixologik rivojlanish ko'rsatkichlari;
- intellektual, aqliy rivojlanish ko'rsatkichlari;

- bola shaxsini maktabgacha yoshdagi bolalar ta'lim-tarbiyasiga qo'yiladigan davlat talablariga muvofiq sog'lom va yetuk, maktabda o'qishga tayyorlangan tarzda shakllantirish;
 - bolaning maktabga tayyorgarlik darajasi qo'yiladigan minimal talablar;
 - oiladagi rivojlantiruvchi va tarbiyalovchi muxit;
 - bolaning maktab ta'limiga umumiy va maxsus tayyorgarligi **bilimga**;
 - maktabgacha ta'limning asosiy tamoyillari;
 - Maktabgacha ta'limning me'yoriy asoslari fan sifatida;
 - Maktabgacha ta'limning me'yoriy asoslari ob'ekti, predmeti, funksiyalari;
 - Maktabgacha ta'limning me'yoriy asoslariga qo'yiladigan asosiy talablar;
 - Maktabgacha ta'limning me'yoriy asoslarining mazmuni, ilmiy-tadqiqot metodlari;
 - maktabgacha yoshdagi bolalarga ta'lim-tarbiya berishning falsafiy asoslari;
 - maktabgacha yoshdagi bolalarni ijtimoiy faoliyatga yunaltirish;
 - maktabgacha yoshdagi bolalarga ta'lim-tarbiya berish va rivojlantirish
- Maktabgacha ta'limning me'yoriy asoslarining asosiy funksiyasi;
- maktabgacha yoshdagi bolalarga aqliy, axloqiy va jismoniy tarbiya berish;
 - maktabgacha yoshdagi bolalarni nutkni ustirish va uzga tilga urgatish;
 - maktabgacha yoshdagi bolalarga xukukiy, iktisodiy va estetik tarbiyalash;
 - maktabgacha ta'limning uzviyligi va uzluksizligi;
 - bola maktabgacha tarbiyaning - ob'ekti, rivojlanish va tarbiya - sub'ekti;
 - bola va sotsium;
 - maktabgacha ta'lim muassasalari, maktab, oila va maxalla tarbiya jarayonini tashkil etish shart-sharoitlarini
 - bolani maktab ta'limiga tayyorlashga ta'sir etuvchi omillar;
 - bolani maktabga tayyorlashda maktabgacha ta'lim muassasasi, maktab va oilaning xamkorligi;
 - maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarni maktab ta'limiga moslashtirish metod, vosita va usullarni **ko'nikma**;
 - Maktabgacha ta'limning me'yoriy asoslarining nazariy va amaliy bilimlarini egallash;
 - ilk va maktabgacha yoshdagi bolalarga ta'lim-tarbiya berish mazmuni va texnologiyalarini egallash;
 - zamonaviy va chet el maktabgacha ta'lim tizimi xakida bilimga ega bulish;
 - maktabgacha yoshdagi bolalar rivojlanishida va ta'lim-tarbiya berishda zamonaviy va chet el maktabgacha ta'lim tizimidan foydalana olish
 - maktabgacha yoshdagi bolalarni o'yin va o'yinchoqlar orqali rivojlantiruvchi muxit yaratish;
 - bolani intellektual zukko bulishini ta'minlash;
 - bolani aqliy, axloqiy va jismoniy rivojlanishga yunaltirish;
 - maktabgacha yoshdagi bola maktab ta'limiga tayyorlash;
 - maktabgacha ta'lim muassasalarining bola xavfsizligini ta'minlashdagi majburiyatlari;

- bolani maktabgacha ta'lim muassasalarida sog'lomlashtirish;
- bolaning maktab ta'limiga tayyorgarligini aniqlash va taxlil qilish usullari;
- bolani maktabga tayyorlash metodi va usullari;
- maktabgacha ta'lim muassasalarida bolani maktabga tayyorligini aniqlash *malakasiga ega bo'lishi kerak.*

III. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)

1-modul O'zbekiston respublikasida ta'lim tizimi va uning huquqiy asoslari

- 1-mavzu: O'zbekiston respublikasida Xalq ta'limi tizimi va uning turlari. O'zbekistonda uzluksiz ta'lim tizimi: maktabgacha ta'lim, umumiy o'rta ta'lim, o'rta-maxsus ta'lim, oiliy ta'lim, oiliy talimdan keying ta'lim, maktabdan tashqari ta'lim, kadrlar malakasini oshirish va ularni qayta tayyorlash tizimi
- 2-mavzu: Kadrlar tayyorlash milliy dasturi
Kadrlar tayyorlash milliy dasturi, uning ta'lim tizimidagi vazifalari. Yo'nalishlari va mazmuni
- 3-mavzu: O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi qonuni "Ta'lim to'grisida"gi qonunning qabul qilinishi. Mazmuni va ta'limni isloh qilishdagi o'rni

2-modul Maktabgacha ta'lim tizimining huquqiy-me'yoriy asoslari

- 4-mavzu: Maktabgacha yoshdagi bolalarning rivojlanishiga qo'yiladigan Davlat talablari
Bolalar rivojlanishiga qo'yiladigan talablar. Uning yo'nalishlari. Bu yo'nalishlarning "Bolajon" tayanch dasturida yoritilishi
- 5-mavzu: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta'lim Konsepsiyasi
Maktabgacha ta'lim tizimini tashkil qilish va tartibga solish masalalarining O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta'lim Konsepsiyasida yoritilishi
- 6-mavzu: O'zbekiston respublikasi Davlat MT to'g'risidagi Nizom
Maktabgacha ta'lim muassasasining turlari. Davlat maktabgacha ta'lim muassasalari. Ularni va ularning faoliyatini tashkil qilishda O'zbekiston respublikasi Davlat MT to'g'risidagi Nizomi

3-modul "Bolajon" dasturi maktabgacha ta'limning tayanch dasturi

- 7-mavzu: Maktabgacha yoshdagi bolalar rivojlanishida "Bolajon" dasturining ahamiyati.
"Bolajon" dasturining maktabgacha ta'lim muassasasi faoliyatidagi roli. Unda bolalar yosh guruhlar va bola rivojlanishiga qo'yiladigan talablarning yoritilishi

8-mavzu: “Bolajon” dasturida kun tartibining ifodalanishi

Maktabgacha yoshdagi bolalarning hayotini tashkil qilishda kun tartibining ahamiyati. Kun tartibining turli yosh guruhlaridagi farqi va “Bolajon” dasturida yoritilishi

9-mavzu: “Bolajon” dasturi asosida MTMni yosh guruhlaridagi faoliyatlar tahlili

Turli yosh guruhlarida mashg’ulotlar va kun tartibini tashkil qilishdagi farqlar. “Bolajon” dasturida mashg’ulotlar jadvali, ularning tuzilishi va mavzulari

4-modul Bolalarni jismoniy tarbiyalashning davlat miqyosidagi ahamiyati-huquqiy asoslar doirasida

10-mavzu: “Sog’lom bola yili” davlat dasturi tahlili

“Sog’lom bola yili” davlat dasturining vazifalari, sohalari va yo’nalishlari. “Sog’lom bola yili” davlat dasturini yoshlarni sog’lom qilib tarbiyalashdagi o’rni

11-mavzu: “Bolajon” dasturi asosida bolalarni jismoniy rivojlanish ko’rsatkichlari

Turli yosh guruhlarida bolalarning jismoniy rivojlanish ko’rsatkichlari. Ularni “Bolajon” dasturi asosida tahlil qilish. Belgilash va qayd qilish

5-modul Bolalarni huquqiy tarbiyalashda qonun hujjatlaridan foydalanish

12-mavzu: YUNESKO tashkilotining Bolalar huquqlarini himoya qilish to’g’risidagi Konvensiyasi.

Bolalar huquqlarini himoya qilishda YUNESKO tashkilotining Bolalar huquqlarini himoya qilish to’g’risidagi Konvensiyasi. Unda mavjud bola huquqlari: ishtirok etish, rivojlanish, himoyalash huquqlari

IV. Amaliy mashg’ulotlar bo’yicha ko’rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg’ulotlarida bakalavlar ilmiy ijodiy faoliyat bilan shug’ullanib fan sohasidagi yangiliklar bilan amaliy mashg’ulotlarini mazmunini boyitadilar.

Amaliy mashg’ulotlari uchun tavsiya etilgan tahminiy mavzular:

1. Maktabgacha ta’limning me’yoriy asoslarining umumiy asoslari.
2. O’zbekistonda maktabgacha ta’limning vujudga kelishi va taraqqiyot bosqichlari.
3. Maktabgacha ta’limga oid darsliklar, o’quv qo’llanmalar tahlili.
4. O’zbekiston Respublikasi prezidentining Maktabgacha ta’limga doir qaror, farmon va farmoyishlari

5. Maktabgacha yoshdagi bolalar rivojlanishiga qo'yiladigan Davlat talablari
6. Maktabgacha yoshdagi bolalar ta'lim-tarbiyasiga qo'yiladigan Davlat talablariga muvofiq sog'lom va yetuk, maktabda o'qishga tayyorlangan tarzda shakllantirish.
7. O'zbekiston respublikasi Davlat MT to'g'risidagi Nizom
8. "Bolajon" dasturiasosida MTMniyoshguruhlaridagi faoliyatlartahlili
9. "Bolajon" dasturi asosida bolalrni jismoniy rivojlanish ko'rsatkichlari
10. "Sog'lom bola yili" davlat dasturi tahlili
11. "Bolajon" dasturida kun tartibining ifodalanishi
12. "Bolajon" dasturida mashg'ulotlarini guruhlar bo'yicha taqsimlanishi

V . Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Talaba mustaqil ishni tayyorlashda muayyan fanning xususiyatlarini hisobga olgan holda quyidagi shakllardan foydalanish tavsiya etiladi:

- darslik va o'quv qo'llanmalar bo'yicha fan boblari va mavzularini o'rganish;
- tarqatma materiallar bo'yicha ma'ruzular qismini o'zlashtirish;
- maxsus adabiyotlar bo'yicha fanlar bo'limlari yoki mavzulari ustida ishlash;
- masofaviy ta'lim;

Tavsiya etilayotgan mustaqil ishlarning mavzulari:

1. Xalq ta'limi tizimida MTMning tutgan o'rni va uni istiqbollari.
2. O'zbekiston respublikasida Xalq ta'limi tizimi va uning turlari.
3. Maktabgacha ta'limning me'yoriy asoslarining umumiy asoslari.
4. Maktabgacha ta'limga oid darsliklar, o'quv qo'llanmalar tahlili.
5. O'zbekiston Respublikasi prezidentining Maktabgacha ta'limga doir qaror, farmon va farmoyishlari
6. Kadrlar tayyorlash milliy dasturi
7. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi qonuni
8. Maktabgacha yoshdagi bolalarning rivojlanishiga qo'yiladigan Davlat talablari
9. Maktabgacha yoshdagi bolalar ta'lim-tarbiyasiga qo'yiladigan Davlat talablariga muvofiq sog'lom va yetuk, maktabda o'qishga tayyorlangan tarzda shakllantirish.
10. O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta'lim Konsepsiyasi
11. O'zbekiston respublikasi Davlat MT to'g'risidagi Nizom
12. "Bolajon" dasturi makatbgacha ta'limning tayanch dasturi
13. Maktabgacha yoshdagi bolalar rivojlanishida "Bolajon" dasturining ahamiyati.
14. "Bolajon" dasturi asosida MTMni yosh guruhlaridagi faoliyatlar tahlili
15. Bolalarni jismoniy tarbiyalashning davlat miqyosidagi ahamiyati-huquqiy asoslar doirasida
16. "Sog'lom bola yili" davlat dasturi tahlili
17. "Bolajon" dasturi asosida bolalrni jismoniy rivojlanish ko'rsatkichlari
18. Bolalarni huquqiy tarbiyalashda qonun hujjatlaridan foydalanish
19. "Bolajon" dasturida kun tartibining ifodalanishi

20. YUNESKO tashkilotining Bolalar huquqlarini himoya qilish to'g'risidagi Konvensiyasi.

VI. Asosiy va qo'shimcha o'quv adabiyotlar hamda axborot manbaalari Asosiy adabiyotlar

1. Юсупова П. Мактабгача тарбия педагогикаси. Т.: Ўқитувчи. 1993.
2. Хасанбоева О.У. va boshq. Maktabgacha ta'lim pedagogikasi. Т.: Ilm ziyo. 2006.
3. Sh.A.Sodiqova "Maktabgacha ta'limning me'yoriy asoslari". "Tafakkur sarchashmalari" Т.: 2013 y
4. N.M.Kayumova "Maktabgacha ta'limning me'yoriy asoslari". "TDPU" nashriyoti Т.: 2013 y

Qo'shimcha adabiyotlar

5. Mirziyoyev Sh.M. "Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash – yurt taraqqiyoti va xalq farovonligi garovi" mavzusidagi O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi qabul qilinganining 24 yilligiga bag'ishlangan tantanali marosimdagi ma'ruzasi. – Т.: "O'zbekiston", 2017. – 48 b.
6. Sh.M. Mirziyoyev Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. –Т.: "O'zbekiston". – 2017.– 102b.
7. Sh.M. Mirziyoyev Buyuk kelajagimizni mard va olijanob halqimiz bilan birga quramiz. – Т.: "O'zbekiston", 2017. – 488 b.
8. Sh. M. Mirziyoyev 7 fevral 2017 yil kuni "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida"gi PF-4947 sonli farmoni
9. Sh.M. Mirziyoyevning "2017-2021-yillarda maktabgacha ta'lim tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori. Т.: -2016y. 29-dekabr
10. "Bolangiz maktabga tayyormi?" metodik qo'llanma. Т.: 2001.
11. F.Qodirova, SH.Toshpo'latova, M.A'zamova. "Maktabgacha ta'limning me'yoriy asoslari".-Т., "Ma'naviyat". 2013
12. SH.Shodmonova. maktabgacha ta'lim pedagogikasi. fan va texnologiya. -Т.: 2008.

Internet saytlarii

13. www.tdpu.uz
14. www.pedagog.uz
15. www.Ziyonet.uz
16. www.edu.uz
17. tdpu-INTRANET.Ped